

❀ นางกัญจนพร แพรพระนาม ❀

ประเภทเครื่องโลหะ (เครื่องถม)

กระเป๋าดมทอง

ชุดขันตมเงิน

เครื่องถม นับเป็นหนึ่งในงานศิลปหัตถกรรมชั้นสูงที่มีมาตั้งแต่ครั้งอยุธยาและถือเป็นหนึ่งในเครื่องราชูปโภคชั้นสูงที่สำคัญอย่างมาก ในอดีตความงดงามของเครื่องถมอยู่ที่สีดำสนิทของยาถมที่ซึมแทรกอยู่บนร่องรอยของลายไทย ที่เกิดจากการตอกลายอันประณีต ส่งผลให้ผลงานเนื้อเงินหรือเนื้อทองดูโดดเด่นและเครื่องถมที่ขึ้นชื่อว่างดงามและมีชื่อเสียงเป็นที่เลื่องลือก็คือ “เครื่องถมนคร” จังหวัดนครศรีธรรมราช สูดยอดงานหัตถกรรมจากฝีมือช่างถมเมืองนครศรีธรรมราชที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นอย่างประณีตจนเกิดเป็นผลงานที่มีความโดดเด่น จึงทำให้ช่างฝีมือในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการถ่ายทอดการทำเครื่องถมสืบต่อกันมาอย่างยาวนานกว่า 100 ปี

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

นางกัญจนพร แพรพระนาม เกิดในจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเติบโตมากับครอบครัวที่สืบทอดงานหัตถกรรมเครื่องถมมาโดยตลอด เริ่มศึกษาและเรียนรู้ด้านงานเครื่องถมตั้งแต่ยังเด็ก เมื่ออายุได้ 12 ปี จึงได้ฝึกฝนฝีมือกับนายไสว ฝั่งชลจิตร ผู้เป็นน้าอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการเรียนรู้ขั้นตอนสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเรื่องลวดลายที่ใช้ในการทำเครื่องถม จนได้ฝึกผูกและตอกลายด้วยตนเอง

นางกัญจนพรหมั่นฝึกฝนฝีมือของตนเองอยู่เสมอจนเกิดเป็นความชำนาญในการสร้างสรรค์งานเครื่องถมในทุกกระบวนการ โดยยังคงอนุรักษ์กรรมวิธีดั้งเดิมของงานเครื่องถมโบราณเอาไว้เกือบทั้งหมด

สร้อยคอถมทอง

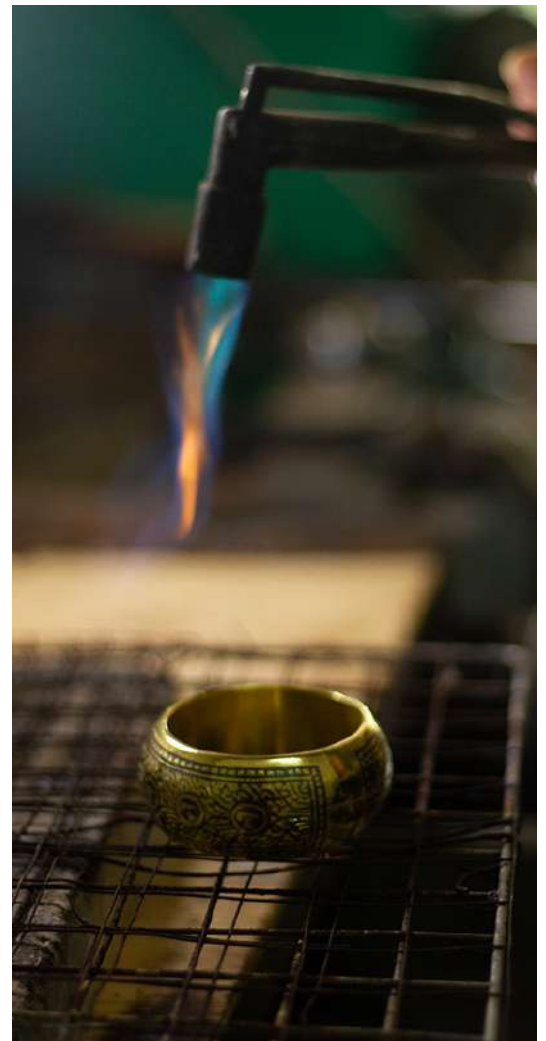
สร้อยคอถมทอง และสร้อยนะโม

สร้อยคอ

ด้วยความชำนาญและใจรักในงานแขนงนี้นางกัญจนพรจึงมุ่งมั่นสร้างสรรค์ผลงานขึ้นด้วยความประณีตเสมอมา ตลอดจนได้นำผลงานของตนเองมาเผยแพร่ทุกครั้งที่มีโอกาสจนผลงานเครื่องถมของนางกัญจนพรเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในวงกว้าง นางกัญจนพรยังคงสร้างสรรค์ผลงาน “เครื่องถม” อยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงในปัจจุบันและไม่หยุดพัฒนาฝีมือและผลงานของตน ด้วยความหวังว่างานหัตถกรรมเครื่องถมที่ตนรักนี้จะยังคงอยู่ต่อไปได้

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

การสร้างสรรค้เครื่องถมนั้นจำเป็นต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญของช่าง อย่างมาก เนื่องจากวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค้ นั้นมีราคาสูง และเป็นงานช่างที่ต้องใช้ทักษะหลายด้าน ต้องใช้ความละเอียดประณีตมากกว่างานช่างด้านอื่น ๆ ตั้งแต่การขึ้นรูปโลหะ แกะสลัก การผสมโลหะ และลงยาถม รวมถึงการเขียนลายไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ลายใบเทศ ลายกนก ลายประจำยาม ลายกระจัง และลาย 12 นักษัตร นางกัญจนพรตือเป็นหนึ่งในช่างฝีมือที่มีความเชี่ยวชาญอย่างมากในการสร้างสรรค้เครื่องถมตามแบบกรรมวิธีโบราณของเมืองนคร โดยเลือกใช้เม็ดเงินบริสุทธิ์ไม่น้อยกว่า 95% นำมาขึ้นรูปด้วยมือ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีผิวมันแวววาวแต่ยังคงความแข็งแรงไม่บุงง่าย และเพื่อให้รูปร่าง รูปทรงของชิ้นงานสวยงามได้สัดส่วน มีการสร้างสรรค้ลวดลายที่ละเอียดประณีต

โดยใช้วิธีการสลักด้วยส่วขนาดเล็กลงบนฉิวรูปพรรณ ซึ่งจะสามารถเห็นรอยสลัก
คุณนูนขึ้นมาจากด้านใน หนึ่งขั้นตอนที่สำคัญในการสร้างสรรค์เครื่องดนตรี คือ “การ
ถมยา” โดยสกัดส่วนของยาถมนั้นถือเป็นมรดกสำคัญของช่างถมแต่ละครอบครัวที่มี
การส่งต่อกันรุ่นสู่รุ่น แต่อาศัยส่วนประกอบเดียวกัน ได้แก่ เนื้อเงิน ทองแดง กำมะถัน
และตะกั่ว นำมาหลอมละลายให้เป็นเนื้อเดียวกันจนเกิดเป็นเนื้อยาถมสีดำ นำมาถม
ในร่องลายที่สลักไว้จนไม่มีตามด หรือรูพรุนของยาถม สำหรับภูมิปัญญาที่สะท้อนให้
เห็นถึงทักษะฝีมือเชิงช่างของนางกัญจนพร คือ การเพลาลาย (ตอกสลักลาย) ด้วย
ความชำนาญ ขั้นตอนนี้เป็นส่วนที่แสดงถึงทักษะฝีมือของช่างอย่างมาก และจาก
ประสบการณ์ในการทำงานทำให้นางกัญจนพร มีความชำนาญในการเพลาลายได้เส้น
เล็ก มีระยะห่างที่พอดี ทำให้ผลงานมีมิติและอ่อนช้อย คงคุณค่าของผลงานมากยิ่งขึ้น

สร้อยคอถมเงิน และสร้อยนะโม

กำไลมทอง

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

เอกลักษณ์ผลงานเครื่องถมที่มีความโดดเด่น ฝีมือนางกัญจนพร คือ ลวดลายที่มีความละเอียด และมีเรื่องราวของลายที่สมบูรณ์ครบถ้วนจากฝีมือการออกแบบลายของนางกัญจนพรเอง หรือหากเป็นลวดลายทั่วไปนั้นนางกัญจนพรก็จะเพิ่มเติมลายเข้าไปเล็กน้อยให้สามารถสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผลงานฝีมือของตนเอง เช่น อาจเติมวงกลม ลายเส้น หรือตัวอักษรเข้าไปในลวดลายเหล่านั้น เพื่อให้ลวดลายมีความละเอียดมากขึ้นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตนมากขึ้นด้วย ผลงานที่โดดเด่นของนางกัญจนพร คือ กำไลหงส์ ที่ถึงแม้ว่าจะเป็นผลงานธรรมดาที่ไม่ได้อลังการมากนัก

แต่เนื่องจากลวดลายหงส์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและแปลกกว่าของทั่วไป ตรงที่มีความละเอียดของการตอกลายที่มากกว่าของช่างทั่วไป นำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบเครื่องถมดำ หรือเครื่องถมเงิน และรูปแบบเครื่องถมทอง ถือเป็นการนำเครื่องถมเงินมาทำให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น โดยนำทองคำบริสุทธิ์มาหลอมกับปรอทบดให้ละเอียด นำมาทาทับเคลือบผิวถมเงินหรือที่เรียกว่าการเปียกทองทับบนเงินหรือลวดลายสีเงิน ทำให้เครื่องถมมีลวดลายสีทองบนพื้นดำ ถือเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของงานเครื่องถม สร้างความประทับใจและเป็นที่ยอมรับอย่างมากให้แก่ผู้ที่พบเห็น นับว่าเป็นผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ช่างกัญจนพรมาจนถึงปัจจุบัน

กระเป๋าทอมเงิน

ชุดพานขันหมาก

การถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาผลงาน

นางกัญจนพร ยังคงมุ่งมั่นสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและตั้งใจเผยแพร่ความรู้ที่ตนเองมีทั้งหมดให้กับนักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่สนใจอยู่ไม่ได้ขาด ด้วยหวังว่าพวกเขาจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างเป็นอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ถือเป็น การต่อลมหายใจให้กับเครื่องถมเมืองนครต่อไป ด้านการพัฒนาผลงานนางกัญจนพรได้พัฒนาเครื่องถมจากรูปแบบงานดั้งเดิมอย่างเครื่องใช้สอยมาเป็นเครื่องประดับและกระเป๋าถือที่ออกแบบลวดลายให้แปลกใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้ผลงานสามารถดึงดูดสายตาของคนที่พบเห็นได้ มีการลดทอนลวดลายโบราณบางลายให้มีความเรียบง่ายทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทำให้ผลงานเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้หลากหลายกลุ่ม